

Klára Košutová: Koncept ženy na pozadí společenských
proměn přelomu 19. a 20.století

Diplomová práce Kláry Košutové s názvem „Koncept ženy na pozadí společenských proměn přelomu 19. a 20.století“ (65 stran textu, bibliografie, prameny, anglické resumé) sleduje podle úvodní formulace autorky rozdílné podoby, projevy a vliv konceptu role ženy, jeho složek a proměn v českých zemích na přelomu 19. a 20.století. Pramenem k dosažení tohoto vytčeného cíle se autorce stalo několik českých časopisů z let 1895-1905, určených ženskému publiku a věnujících se ženské otázce i na teoretické úrovni: Ženské listy, Ženský obzor, Ženský svět a posléze i Ženská revue. Výběr byl dán ohledem na vzdělávací a informační funkci časopisů, autorka podle svého vyjádření excerpovala teoretické stati, které se přímo týkaly ženské otázky (s. 2-3).

Úvodní část diplomové práce obsahuje stručnou charakteristiku počátků ženského emancipačního hnutí v Evropě, po níž následuje pasáž „Hospodářská a společenská transformace v průběhu tzv. dlouhého století“ (s. 6-13); autorka zde stanoví dvě základní etapy ženského hnutí, připomene vlivy americké revoluce i Velké revoluce francouzské, zmiňuje se o proměnách postavení ženy v hospodářském a sociálním životě i o „novém“ ideálu ženy v domácnosti s přihlédnutím k demografické krizi v Evropě 19.století. Následující pasáž s názvem „Emancipace v českých zemích“ (s. 13-20) přináší základní periodizaci emancipačního hnutí,

kteřé v podmínkách české společnosti ovlivňovali také muži- zmíněn je zde Vojta Náprstek a T.G. Masaryk ; v závěru zdůvodňuje autorka jako mezníky období let 1895-1900 a 1901-1905, kdy jsou splněny požadavky ženského vzdělávání a kdy je vznesen i požadavek volebního práva.

Těžiště diplomové práce představuje excerpce pramenů - vybraných článků ze čtyř ženských periodik, které ovšem v různé míře a na odlišné teoretické úrovni reflektovaly sledovaný konflikt tradičního konceptu ženských rolí s konceptem novým a zároveň odhalovaly konzervativní přístup české společnosti, mužů i žen (s. 21-31); zde pak zdůrazňuje autorka tradicionalismus českého prostředí a jeho důraz na povinnost vůči národu. V této souvislosti upozorňuje na typické obavy z ženské konkurence na pracovním trhu a na skutečnost, že konzervativnost českých žen vyplývala z vysoké prestiže manželství i z neadekvátního platového hodnocení žen ve společnosti, kde navíc přetrvávalo nerovnocenné postavení samostatně výdělečně činných žen (celibát učitelek). Za hlavní téma období považuje autorka téma, které dalo název pasáži „Vzdělávání žen a cesta k přijetí na vysoké školy“ (s. 32-42), přičemž hlavní pozornost je věnována zejména studiu žen na lékařských fakultách; na tuto problematiku navazuje pasáž „Ženské vzdělávání střední a obecné“ (s.43-53), kterou po informativním nástinu o ženské výchově uzavírá autorka výčtem ženských povolání podle platných zákonů (s. 54-60).

Závěrem diplomové práce autorka konstatuje, že zkoumaný materiál je bohatý na množství protichůdných interpretací, avšak až po roce 1900 dochází k oslabení závaznosti tradiční ženské role - jak signalizuje možnost studia žen na universitách, zejména na lékařských

fakultách – motorem změn byla podle autorky ekonomická hlediska (s. 61-65).

Diplomová práce, věnovaná nadále jistě aktuální problematice vývoje české společnosti, se zabývá procesem proměny tradičního konceptu mužských a ženských rolí ve zlomovém historickém období na přelomu 19. a 20. století; je škoda, že kvalitám tohoto procesu nebyla věnována podstatnější pozornost, když sama autorka závěrem konstatuje, že množství shromážděných dat a možných zajímavých prvků musela s ohledem na rozsah práce nechat stranou (s. 65).

Diplomová práce je přehledně a logicky rozvržena, autorka dokáže problémy dobře formulovat, očekávala bych však komplexnější argumentaci ve vztahu k problémům, interpretovaným zatím převážně z ekonomických hledisek.

Diplomová práce, usilující o charakteristiku základních etap i problémů emancipačního hnutí českých žen ve sledovaném období, představuje tedy zároveň nadějně východisko pro další analýzu této sociokulturní problematiky. Diplomovou práci doporučuji k obhajobě.

V Praze dne 15. května 2007.

Doc. L. Sochorová